

درس یازدهم

وزن در شعر نیمایی

دیباچه درس

نیمایم... نیمایم... کسی که به فودش پرنث و مسارت تغییر داد و دیگه نفواست وقتی هرفش تموم میشه چون وزن شعر میگه به رکن دیگه لازم داری باز به هرف زدن ادامه بده... کسی که دیگه دلش نفواست همیشه معشوق رو مثل سرو و ماه بینه و از هفت ظاهری و معنوی تموی اساسی ایجاد کرد و پدر شعر نو فارسی لقب گرفت و تا مدی اثرگذار و پریان ساز بود که نام این وزن شد نیمایی... اما یادرت باشه همونطور که پیروی معش فیلی فوب نیست و پریان ساز بودن و مسارت داشتن فوق العاده ست اما زودتر از ه فودش هم ادعا و منم منم پیدا کردن فیلی بده! به فودت پرنث و مسارت تغییر باید بدی مثل نیمایم! اما وقتی پفته شدی و عمیق باز مثل نیمایم! نیمایم یوشیج یا علی اسفندیاری، شفصیت عیبی داشت و هرگز به حق فودش تو ادبیات فارسی نرسید. بریم سراغ شعر نیمایی... دست بفت نیمایم!

پیرامون شعر سنتی آموختیم که هر بیت دو مصراع دارد که چونان کفه های ترازو با یکدیگر برابند و به طور دقیق، نشانه های هجایی و وزن آن دو، همگونی و برابری دارد. نیمایم یوشیج برای رهایی از تنگنای عروضی (قافیه که تنگ آید...) مبتنی بر تساوی و نظم هجاهای هر مصراع، شکل جدیدی از وزن را ایجاد کرد. به این صورت که قید تساوی هجاهای دو مصراع را برداشت و دست شاعر را در سرودن شعر باز گذاشت؛ بی آنکه از زیبایی موسیقایی وزن قدیم بکاهد.

برای نمونه در شعر زیر:

می تراود مهتاب

می درخشد شب تاب

نیست یک دم شکند خواب به چشم کس و لیک

غم این خفته چند

خواب در چشم ترم می شکند ...

بقیه مصراع ها نیز به همین شکل سروده شده است؛ اما ممکن است مصراعی یک یا چند هجا و پایه، بیشتر از مصراع دیگر داشته باشد؛ یعنی لازم نیست که تعداد وزن واژه های هر بخش آن یکسان باشد؛ مثلاً در یک مصراع می توان یک فاعلاتن آورد و در مصراع دیگر، دو یا سه یا چهار؛ یا حتی می توان نیمی از یک وزن واژه را در یک مصراع قرار داد.

مثال

مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

تو را من چشم در راهم، شباهنگام

مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعی

که می گیرند در شاخ تلاجن، سایه ها رنگ سیاهی

مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعی

وز آن دل خستگانت راست، اندوهی فراهم

مفاعیلن مفاعیلن

تو را من چشم در راهم ...

همان طور که می بینیم، در این گونه شعر، مصراع ها کوتاه و بلند هستند و غالباً تعداد نشانه های هجایی و وزن واژه های یک مصراع با مصراع دیگر برابر نیست. به عبارت دیگر دست شاعر باز است تا به حدی که نیاز است سخن بگوید و خود را در تنگنای وزن تا آن اندازه نمی بیند که بخواهد در صورت تمام شدن محتوا و مطلب خود به سخن گفتن ادامه دهد یا سخن خویش را به نحوی انتخاب کند که الزامی به همسانی با وزن به طور تمام و کمال داشته باشد.

نکته در شعر نیمایی تساوی رکن ها در دو مصراع رعایت نمی شود؛ بنابراین تعداد ارکان در مصراع ها برابر نیست.

قلب مستزاد

کوتاهی و بلندی مصراع‌های شعر، در برخی از قالب‌های شعر کهن نیز پیشینه داشته است؛ لیکن این کوتاه و بلند شدن نیز با نظم و محدودیت همراه بوده است به نحوی که شاعر توانایی بیان مطالب را به نحوی که دلخواه خود باشد (در مقام مقایسه با شعر نیمایی) نداشته است.

از جمله این قالب‌های قدیمی «قلب مستزاد» است که نمونه‌ای از آن را در ادامه می‌بینیم:

هر لحظه به شکلی بت عیار برآمد دل برد و نهان شد
هر دم به لباسی دگر آن یار برآمد گه پیر و جوان شد

نام‌گذاری وزن‌ها

در عروض سنتی برای هریک از وزن‌ها اسمی نهاده‌اند، مثلاً وزن حاصل از تکرار ارکان زیر را چنین می‌نامند:

رکن تکرار شونده	نام وزن
مفاعیلن	هزج
فاعلاتن	رمل
مستفعلن	رجز
فعولن	مقارب

اگرچه واحد وزن شعر فارسی مصراع است؛ لیکن برای نام‌گذاری وزن‌ها (به شیوه عروض عرب) بیت، مبنای محاسبه قرار گرفته است که در عروض سنتی آن را «بحر» نامیده‌اند.

کوتاه‌ترین مصراع شعر سنتی فارسی: دو رکن بلندترین مصراع شعر سنتی فارسی: چهار رکن

که به این ترتیب بیت‌های شعر فارسی در مجموع چهار، شش و یا هشت پایه خواهند داشت.

نام‌گذاری ابیات شعر فارسی بر اساس تعداد پایه به شکل زیر است:

تعداد پایه‌های بیت	نام وزن
چهار	مربع
شش	مسدس
هشت	مثمان

هم‌چنین چنانچه پایه آخر کامل باشد، بیت «سالم» و اگر یک هجا از رکن پایانی حذف شود، «محذوف» نامیده می‌شود.

مثال

هر که چیزی دوست دارد جان و دل بر وی گمارد هر که محرابش تو باشی، سر ز خلوت برنیارد

حاصل از تکرار رکن فاعلاتن: رمل

پایه آخر بیت: کامل

مثال

به سوزی ده کلامم را روایی کز آن گرمی کند آتش گدایی

حاصل از تکرار رکن مفاعیلن: هزج

پایه آخر بیت: محذوف

به ندرت اتفاق می‌افتد که بی‌تی چهار رکن داشته باشد و مثال‌های آن در شعر فارسی بسیار کم است.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۱۹۵۶- وزن معادل کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) ما ناگهان به ورطه گرداب - مستفعِلن مفاعِل مستف
- از پیچ و تاب حفره غلتیده ناگهان - مستفعِلن مفاعِل مستفعِلن فَعَل
- (۲) کجا رفتند آن یاران - مفاعِلن مفاعِلن
- که یک جو مهربانی را - مفاعِلن مفاعِلن
- چنان گسترده دشتی بیکران ادراک می‌کردند - مفاعِلن مفاعِلن مفاعِلن مفاعِلن
- (۳) با آن همه سال‌های نوری - مفعول مفاعِلن فعولن
- کاین تن - مستف
- یعنی من - مفعولن

- در گردش کهکشان نخواهد بودن - مفعول مفاعِلن مفاعِلن فع
- (۴) صدها قلم به کوره وحشت شدند ذوب - مستفعِلن مفاعِلن مستفعِلن فعل
- تا خنجری شوند - مستفعِلن فَعَل
- در دست آن کسی که ز قدرت شده است مست - مستفعِلن مفاعِل مستفعِلن فَعَل

۱۹۵۷- هجاهای مقابل چند خط از شعر نیمایی زیر نادرست است؟

- «از خون سرخ‌فام سیاووش بی‌گناه - مفعول فاعلات مفاعیل فاعِلن»
- در پای نونهالی - مفعول فاعلاتن
- از جام چند قطره فرو ریخت - مفعول فاعلات فعولن
- کاین باغ و راغ را - مفعول فاعِلن
- از برگ و بار خویش - مفعول فاعِلن
- چنین زیب و فر دهد - مفاعیل فاعِلن
- گیرم که برکشند ز بن - مفعول فاعلات مفاعیل
- باز بردم - فاعلات فع
- این نونهال رسته ز خون باز بر دهد - مفعول فاعلاتن مفاعیل فاعِلن

(۴) چهار

(۳) سه

(۲) دو

(۱) یک

۱۹۵۸- وزن کدام گزینه از ارکان تکراری درست شده است؟

- (۱) باران چه نقش‌ها را / بر شیشه‌های پنجره‌ها شست / اما / بر لوح سینه / این سینه چو آیینه / بی هیچ کینه‌ام / بنشسته نقش عشق تو
- (۲) کسی با سکوتش / مرا تا بیابان بی‌انتهای جنون برد / کسی با نگاهش / مرا تا درندشت دریای خون برد
- (۳) بی هیچ شک و شبهه و تردید / بی‌گمان / تأکید می‌کنم / مثل بخار آب / شاید سبک‌تر از آن / از پیکرم جدا شده بودم
- (۴) پشمینه‌پوش / در دره‌های یوش / با آن ردای کهنه به دوش / با لکنت زبان / کاهیده جسم و جان / پیوسته در تدارک آتش / به کندکاو

۱۹۵۹- وزن مقابل کدام گزینه درست است؟

- (۱) عرق‌ریزان، عزا، دشنام، گاهی گریه‌ام کردیم (مفاعِلن مفاعِلن مفاعِلن مفاعِلن)
- (۲) هنوز در شب من آن دو چشم روشن هست (مفاعِلن فاعلاتن مفاعِلن فاعلاتن)
- (۳) وقتی شگفت و گفت چه‌ها خواست گشت و بود (مستفعِلن مفاعِلن مستفعِلن فَعَل)
- (۴) و در آغاز سخن بود و سخن تنها بود (فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن)

۱۹۶۰- کدام گزینه‌ها هم وزن است؟

- (آ) شبی که لعنت از مهتاب می‌بارید / و پاهامان ورم می‌کرد و می‌خارید / یکی از ماکه زنجیرش کمی سنگین تر از ما بود لعنت کرد / گوشش را و نالان گفت: باید رفت
(ب) امشب به یاد مخمل زلف نجیب تو / شب را چو گربه‌ای که بخوابد به دامنم / من ناز می‌کنم
(پ) شکر پر اشکم نثار باد / خانه‌ات آباد ای ویرانی سبز عزیز من / ای زبردگون نگین خاتمت بازیچه هر باد
(ت) دیگر زمین محبت خود را / از نسل ما، سلاله پاکان گرفته است / مردی که رستگاری خود را / با روزه‌های ضمت / در طول سالیان به ریاضت / می‌ساخت
- (۱) ب - پ (۲) آ - پ (۳) پ - ت (۴) ب - ت

۱۹۶۱- چند گزینه هم وزن در اشعار زیر وجود دارد؟

- (آ) او مرده است / او مرده است و در من و دیگر وجود او / از یاد رفته است / در من تمام آن همه شب‌ها و روزها / بر باد رفته است
(ب) آن برگ زرد بید که با باد / تا سطح رود قصد سفر داشت / قانون جذب و جاذبه را در بسیط خاک / مخدوش می‌کند.
(پ) دیگر تبار تیره انسان برای زیست / محتاج قصه‌های دروغین خویش نیست / ما ذهن پاک کودک معصوم را / با قصه‌های جن و پری / و قصرهای نور / آلوده می‌کنیم
(ت) باور نمی‌کنید که حتی هنوز هم / در شرق آفتاب نخستین دمیده است؟ / سیماب صبحگاهی / از قلّه بلندترین کوه‌ها فرو می‌ریخت
(ث) امشب / خاک کدام میکده از اشک چشم من / نمناک می‌شود / و جام چندمین / از دست من نثار ره خاک می‌شود
- (۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

۱۹۶۲- وزن مقابل کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) کلاغان سیه / این فوج پیش‌آهنگ شام تار / فراز شهر با آواز ناهنجار / رسیدند آن زمان چون ابر ظلمت‌بار (مفاعیلن مفاعیلن ...)
(۲) در شبان غم تنهایی خویش / عابد چشم سخنگوی توام / من در این تاریکی / من در این تیره شب جانفرسا / زائر ظلمت گیسوی توام (فاعلاتن مفاعیلن فعلن ...)
(۳) من اگر ما نشوم تنهایم / تو اگر ما نشوی / خویشتنی / از کجا که من و تو / شور یکبارچگی را در شرق / باز بر پا نکنیم (فعلاتن فعلاتن ...)
(۴) بشکن طلسم حادثه را، بشکن / مهر سکوت، از لب خود بردار / منشین به چاهسار فراموشی / بسپار گام خویش به ره / بسپار (مفعول فاعلاتن مفاعیلن ...)

۱۹۶۳- چند شعر هم‌وزن در بین گزینه‌های زیر وجود دارد؟

- (آ) راه می‌رفتیم و با هر گام ما یک لحظه می‌پژمرد / من خط زنجیر هستی‌خوار موران را / این چنین احساس می‌کردم که با ترتیب / در صف نوبت یکایک خوابشان می‌برد
(ب) هر شکستی قصه‌ای دارد، صدایی نیز / و همیشه سنگ‌های آسمان‌ها را / با سبوه‌های زمین جنگ است
(پ) دخترم، ای دختر گرد، ای گرانمایه / یادگار آن شهید، آن پهلوان با توست / قصر شیرین جوانی، ای بهین تندیس جان‌دار زیبایی
(ت) زندگی را دوست می‌دارم / مرگ را دشمن / وای اما با که باید گفت این، من دوستی دارم / که به دشمن خواهم از او التجا بردن
- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۱۹۶۴- وزن مقابل کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) با تو دیشب تا کجا رفتم / تا خدا و آن سوی صحرای خدا رفتم / من نمی‌گویم ملائک بال در بالم شنا کردند (تکرار فاعلاتن)
(۲) می‌چرخد این تسبیح و دستی هیچ پیدا نیست / پشت سر هم دانه‌ها یک‌ریز می‌آیند / ریز و درشت دانه‌ها در رشته‌ای باریک (تکرار مستفعلن)
(۳) من از نهایت شب حرف می‌زنم / من از نهایت تاریکی / و از نهایت شب حرف می‌زنم (تکرار مفاعیلن)
(۴) تا کدامین را تو می‌خواهی / زین درختستان بار و برگ / مرگ را جستن برای زندگی / یا آنک / زندگی کردن برای مرگ (تکرار فاعلاتن)

۱۹۶۵- وزن کدام گزینه از ارکان تکراری درست شده است؟

- (۱) من مرغ آتشم / می‌سوزم از شراره این عشق سرگشم / چون سوخت پیکرم / چون شعله‌های سرکش جانم فرونشست / آن‌گاه باز از دل خاکستر / بار دگر تولد من / آغاز می‌شود
(۲) هرگز گمان مبر / شد خاطرات تلخ فراموشم / هر چند / نستوه کوه ساکت و سردم / لیک / آتشفشان مرده خاموشم
(۳) دیدم در آن کویر درختی غریب را / محروم از نوازش یک سنگ رهگذر / تنها نشسته‌ای / بی‌برگ و بار، زیر نفس‌های آفتاب
(۴) چنین غمگین و هایاهای / کدامین سوگ می‌گریاندت ای ابر شبگیران اسفندی / اگر دوریم اگر نزدیک / بیا با هم بگرییم ای چو من تاریک

۱۹۶۶- وزن کدام گزینه با بقیه فرق دارد؟

- (۱) خانه خالی بود و خوان بی‌آب و نان / و آن چه بود، آش دهن‌سوزی نبود / این شب است، آری، شبی بس هولناک
- (۲) فتاده تخته سنگ آن‌سوی‌تر، انگار کوهی بود / و ما این‌سو نشسته خسته انبوهی / زن و مرد و جوان و پیر
- (۳) می‌چرخد این تسبیح و دستی هیچ پیدا نیست / پشت سر هم دانه‌ها یکریز می‌آیند / ریز و درشت دانه‌ها در رشته‌ای باریک
- (۴) پوستینی کهنه دارم من / یادگاری ژنده‌پیر از روزگارانی غبارآلود / سالخوردی جاودان مانند

۱۹۶۷- کدام گزینه از ارکان تکراری درست نشده است؟

- (۱) آخرین زمزمه‌هایی که به لب داشت درخت / باد از شاخه ربود / خوابتان آسوده / باغ‌ها لال شدند
- (۲) هر صبح / با شنیدن یک عطسه / می‌ایستم / که حادثه از خانه بگذرد / آن‌گاه / دنبال آن به راه می‌افتم
- (۳) بهر مهمانی دیشب / دیروز / آخرین مرغ قفس را کشتم / صبح / در چالگه خاکه ذغال / تخم‌مرغی به من و مطبخ من می‌خندید
- (۴) زندگی شاید / یک خیابان دراز است که هر روز زنی با زنبیلی از آن می‌گذرد

۱۹۶۸- پایه اصلی کدام گزینه برون «مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن» است؟

- (۱) شاخه‌ای در کفش / خم کرده سر بر شیشه سردی / کز افق در خویش دارد قوسی از زنگار
- (۲) عوض می‌کنم هستی خویشتن را / نه با هر چه خواهم که با هرچه خواهی / ز گاؤرس و گنجشک تامور و ماهی
- (۳) در طلسم جسم گنجایی ندارد / من نمی‌دانم که اسمش چیست / اما دانم این را / که شب و روز او همه آواز یا پرواز دارد
- (۴) فانوس زرد صبح / در زیر طاق مرمری آسمان شکفت / مرغی که خفته بود، پرید از کنار جفت

۱۹۶۹- کدام گزینه از ارکان تکراری درست شده است؟

- (۱) دلم برای کسی تنگ است / که آفتاب صداقت را / به میهمانی گل‌های باغ می‌آورد
- (۲) پهلوانی خسته را مانم که می‌گوید سرود کهنه فتحی قدیمی را / با تن بشکسته‌اش / تنها
- (۳) ای شرم / ای کبود / تنها برای مردمک چشم‌های اوست / گر می‌پرستمت
- (۴) هنوز می‌گذرم نیمه‌های شب در شهر / مگر که لب بگشاید به خنده پنجره‌ای / کجاست دست گشاینده؟ / خواب سنگین است

۱۹۷۰- کدام گزینه از تکرار رکن «فعلاتن» درست شده است؟

- (۱) مادرم / شب را که جارو کرده بود از فرش / توی سطل آشغال انداخت
- (۲) بعد از عبور / فاصله‌ها را شناختم / بعد از گذشتن از همه هفت‌خوان راه / بعد از چهار فعل مداوم که تاختم
- (۳) چشم / بر عمق شب / از روزنه‌ای دوخته‌ام / و به چشمان تو می‌اندیشم / پیش از آنی که سحر رنگ چشمانت را پاک کند
- (۴) با کوله‌بار خستگی‌ام بردوش / از رنج روز آمده بودم / بهمن / به شوق میوه سلامم گفتم

۱۹۷۱- وزن کدام گزینه از ارکان تکراری درست شده است؟

- (۱) نفست شکفته بادا و / ترانه‌ات شنیدم / گل آفتاب‌گردان
- (۲) او را میان آینه دیدیم / دست و ترنج را و طمع را / در حیرتی شبانه بریدیم
- (۳) در غرضی شبانه که تندر غریو کرد / آفاق شهر را / همه / پر چتر دیو کرد
- (۴) عاقبت آن سرو سبزابز / خواهد گشت و بالابال / عاقبت آن صبح خواهد رُست / نز میان باور فرتوت ما / از میان دفتر نقاشی اطفال

۱۹۷۲- وزن کدام گزینه «ناهمسان» نیست؟

- (۱) وقتی که افتان و خیزان / خود را به روی بام رسانیدم
- (۲) در عطر بوسه‌های گناه‌آلود / رویای آتشین تو را دیدم / همراه با نوای غمی شیرین / در معبد سکوت تو رقصیدم
- (۳) در سرزمین قدکوتاهان / معیار سنجش / همیشه بر مدار صفر سفر کرده‌اند
- (۴) در زیر بارانی که می‌بارد / بر روی میدان مصاف رنگ و بی‌رنگی / حیف آن شقایق‌ها و عاشق‌ها

۱۹۷۳- وزن کدام گزینه در مقابل آن نادرست است؟

- (۱) ما در میان زخم و شب و شعله زیستیم / در تور تشنگی و تباهی / با نظم واژه‌های پریشان گریستم (مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن ...)
- (۲) پیش از شما / به‌سان شما / بی‌شمارها / با تار عنکبوت / نوشتند روی باد / کاین دولت خجسته جاوید زنده‌باد (مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن ...)
- (۳) همین و / قصه به پایان رسید و / عمر زمین / اگر نباشد آن سرخ‌رنگ بر کرباس / (مفاعیل فاعلاتن مفاعیلن ...)
- (۴) گنجشک در تمام زمستان / ز اشتیاق / از بس که بهر باغ و بهار انتظار دید (مستفعلن مستفعلن مستفعلن ...)

۱۹۷۴- در کدام گزینه ترتیب ارکان «مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن» دیده می‌شود؟

- (۱) شامگاهان که رویت دریا / نقش در نقش می‌نهفت کبود / داستانی نه تازه کرد به کار / رشته‌ای بست و رشته‌ای بگشود
- (۲) در من طلوع کن / تا آفتاب را به سرانگشت شعر بنشانم
- (۳) خدایا / زین شگفتی‌ها دلم خون شد / دلم خون شد / سیاووشی در آتش رفت و / ز آن سو / خوک بیرون شد
- (۴) سطرهای روشنایی نامه باران / از گسستن‌ها و رستن‌ها خبر می‌داد / من چگور شعر خود را با صدای رعد / کوک کردم در شب یاران

۱۹۷۵- وزن کدام گزینه همسان است؟

- (۱) می‌بینمش دوباره در آن دور / می‌خواندم به شادی و لبخند / زان سوی بامداد نشابور / زندیق زنده، روشن راوند
- (۲) بگو پیر خرد، زرتشت دانا را / چراغ دیگری از نو برافروزد / در این شب‌های هول هر چه در آن رو به تنهایی است
- (۳) تاریخ سطل تجربه‌ای تلخ و تیره است / تا آستان روشنی روز آمدن / پیمودن آن مسافت دشوار با امید
- (۴) برخشت‌خام و کاهگل کهنه کویر / بارانکی به باروی بم / نم‌بم / می‌بارد / واندوه می‌گسارد

۱۹۷۶- وزن کدام گزینه ناهمسان است؟

- (۱) بزن این زخمه / بر آن سنگ / بر آن چوب / بر آن عشق / که شاید / بَرَدَم راه به جایی
- (۲) آن روز، از پریدن یک زاغ / در آسمان تنگ خیالش / تمام شک / تیغ یقین حضرت میر مبارزان / برنده گشت و گشت
- (۳) از سرائی می‌رسم کانجا / هر چه بینی صیدی از تور تصادف بوده و امدادهای غیب
- (۴) پشت آن پنجره در ایبانه / برقی از آذر برزین باقی است / جامه خویشتن دگرگونه نکرده است و هنوز / به همان شادی دیرین باقی است

۱۹۷۷- وزن کدام گزینه با بقیه فرق دارد؟

- (۱) زین‌سان خموش و سرد نشستن جنایتی است / بی‌اعتنا به پویه پنهانی بهار
- (۲) بر لاجورد سرد سحرگاه / شنگرف گرم و شرم شگرفی / از دورتر کران و کناران / تا بی‌کران می‌رسد و نیز
- (۳) بر ساقه‌ای سربی سنجد، ستاره‌ها / آویخت از چکین سحرگاهی بهار / باران نرمبار علفکش / شست از غبار پار
- (۴) در فضایی که مکان گم شده از وسعت آن / می‌روم سوی قرونی که زمان برده ز یاد

۱۹۷۸- کدام گزینه از تکرار دو رکن «مفاعیل فاعلاتن» درست شده است؟

- (۱) به‌سان رهنوردانی که در افسانه‌ها گویند / گرفته کوله‌بار زاد ره بر دوش / فشرده چوبدست خیزران در مشت
- (۲) شب است / شبی بس تیرگی با آن / به روی شاخ انجیر کهن مرگ دار می‌خواند
- (۳) از چشم‌های نهفته پری‌وار / زندان بر او شده‌ست علفزار / بر او که او قرار ندارد / هیچ آشنا گذار ندارد
- (۴) ز پشت میله نظر کن در آن نگاه هنوز / هجومی از پذیرفتن و نمی‌خواهم / در آن نگاه و در آن چشم بی‌پناه هنوز

۱۹۷۹- کدام گزینه در وزن «مستفعلن مفاعیل مستفعلن فعل» سروده شده است؟

- (۱) وای بر من می‌کند آماده بهر سینه من تیرهایی / که به زهر کینه آلوده‌ست
- (۲) صدای تو / صدای بال برفی فرشتگان / نگاه کن که من کجا رسیده‌ام / به کهکشان به بی‌کران / به جاودان
- (۳) وقتی که موج بر زیر آب تیره‌تر / می‌رفت دور / می‌ماند از نظر / شکلی مهیب در دل شب چشم می‌درید
- (۴) سال‌ها می‌گذرد / سال‌ها رفت و شبی / زنی افسرده نظر کرد بر آن حلقه زر / دید در نقش فروزنده او / روزهایی که به امید وفای شوهر / به هدر رفته هدر

۱۹۸۰ - وزن کدام گزینه ناهمسان است؟

- (۱) تا صبح دمان در این شب گرم / افروخته‌ام چراغ زیراک / می‌خواهم برکشم به جاتر / دیواری در سرای کوران
- (۲) همچنان کاندلر غبار اندوده اندیشه‌های من ملال‌انگیز / طرح تصویری در آن هر چیز / داستانی حاصلش دردی
- (۳) گر بدین‌سان زیست باید پاک / من چه بی‌شرمم اگر فانوس عمرم را به رسوایی نیاویزم
- (۴) سر می‌گذارم روی کاشی‌های درگاه / دانم به مرد بی‌سری سنگی نخواهد گفت مستی مرد بی‌سر

۱۹۸۱ - وزن کدام گزینه ناهمسان است؟

- (۱) نگاه کن / که غم درون سینه‌ام / چگونه قطره قطره آب می‌شود / چگونه سایه سیاه سرکشم / اسیر دست آفتاب می‌شود
- (۲) در این جا چار زندان است / به هر زندان دو چندان نقب / در هر نقب چندین حجره / در هر حجره چندین مرد در زنجیر
- (۳) هنگام شب که سایه هر چیز زیر و روست / دریای منقلب / در موج خود فروست
- (۴) مرغ آمین را بدان نامی که او را هست می‌خوانند مردم / زیر باران نواهایی که می‌گویند / باد رنج ناروای خلق را پایان

۱۹۸۲ - کدام گزینه می‌تواند از تکرار «مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن» درست شده باشد؟

- (۱) در منی و این همه ز من جدا / با منی و دیده‌ات به سوی غیر / بهر من نمانده راه گفت‌وگو / تو نشسته گرم گفت‌وگوی غیر
- (۲) ای آخرین دریچه زندان عمر من / ای واپسین خیال شب‌وار سایه‌رنگ
- (۳) در آن مه‌گون فضای خلوت افسانگی‌شان راه می‌پویند / و ما هم راه خود را می‌کنیم آغاز
- (۴) ندانستیم / ندایی بود در رویای خوف و خستگی‌هامان / و یا آوایی از جایی، کجا؟ / هرگز نپرسیدیم

۱۹۸۳ - کدام گزینه در بحر «رمل» نیست؟

- (۱) کاش می‌دانستم این را نیز / که برای من تو در آن جا چه‌ها داری / گاه کز شور و طرب خاطر شود سرشار / می‌توانم دید
- (۲) مثل طاووسی که صبح آفتابی می‌گشاید چتر / رازهایش را رها کرده / در زلال پرتو خورشید / بوته طاووسی خورشید
- (۳) خرما مرغی کزین‌سان / شاعر مرغان باغ است / خانه در پرواز دارد / روزی از آواز دارد
- (۴) خاموشی از جهنم ایام / داروغه و دروغ و درختان دارها / بازار و جای دزدی و سوگندهای سخت

۱۹۸۴ - کدام گزینه در بحر «هزج» است؟

- (۱) مثل مسیر مار، که بر نرمه ریگ دشت / طومار روزگار گشوده‌ست / ای شاعر از زمانه فرامش مکن که باز / دوران دیگری شده آغاز
- (۲) در آرامش سبز این شهر، در کنه شادی / شگفتا شگفتا / دل من به یاد قفس می‌زند
- (۳) اگر می‌شد صدا را دید / چه گل‌هایی / چه گل‌هایی / که از باغ صدای تو / به هر آواز می‌شد چید
- (۴) مستیم و در زیانه تزویر شعله‌ور / وانگه که سر به پیش هم آریم، بی‌سرود

۱۹۸۵ - کدام گزینه در بحر «رجز» سروده شده است؟

- (۱) صدافتی که در آواز روستایی ماست / اگر به باور این شهر خسته نشیند / به شاخسار بهار / هزار معجزه را / شاید / کشی شکفته نبیند
- (۲) جایتم امشب در تماشایم / پدر خالی / کودکی‌ها / باز روی صحنه می‌آیند
- (۳) بیا به دیدن آثار شهر خود برویم / و افتخار کنیم / به صادقانه‌ترین مدرک اصالت‌مان
- (۴) در طرح آجر فرش نمناکی / می‌بینمت آن جا / با سایه‌ات ره می‌سپاری / سوی بی‌سوئی

۱۹۸۶ - کدام گزینه در بحر «هزج» است؟

- (۱) دلم هوای غزل کرده است / هوای زمزمه در یک اتاق دربسته / که رمز هیچ کلیدی / به قفل آن نخورد
- (۲) اگر به خانه من آمدی برای من ای مهربان چراغ بیاور / و یک دریچه که از آن / به ازدحام کوچه خوشبخت بنگرم
- (۳) من به آواز تو می‌اندیشم از راحت نمی‌پرسم / که به ترکستان زود یا کعبه یا جای دگر، ای مرد
- (۴) هزاران سال، بعد از او / و صدها سال پیش از ما / ز ناهمواری گیتی سرود رودکی نالید

۱۹۸۷- کدام گزینه در بحر (رمل) نیست؟

- (۱) کمترین تصویری از یک زندگانی / آب / نان / آواز / و فزون تر خواهی از آن / گاهگه / پرواز
 (۲) هم چنان آن شاخه گل / در کفش لرزان / گاهگه بیدار / گه در خواب / ایستگاهی / در قفای ایستگاهی / می رسد دشوار
 (۳) درختی ست بالنده بالا / از اینجا که ما تا سرود و ترانه / سوی بی سویی شاخ و برگش / بر او رسته بسیار و بسیارترها جوانه
 (۴) مثل چتری بازگونه، باز / یا نه مثل سایه چتری / می روی و حفره در زیر قدم های تو می آید

۱۹۸۸- بحر کدام گزینه با بقیه فرق دارد؟

- (۱) اما نمی دانی چه شبهایی سحر کردم / بی آنکه یکدم مهربان باشند با هم / پلک های من / در خلوت خواب گوارایی
 (۲) از این جا نام او شد شهریار شهر سنگستان / پریشان روز مسکین تیغ در دستش میان سنگ ها می گشت
 (۳) از خانه بیرون می زنم در زیر باران / تا بفکنم در کوچه ای بی صبری ام را / بردارم از دوش این گلیم ابری ام را
 (۴) وقتی که شب هنگام گامی چند دور از من / نزدیک دیواری که بر آن تکیه می زد بیشتر شب ها

۱۹۸۹- چند عبارت در بحر «هزج» سروده شده است؟

- (آ) تمام مزرعه از خوشه های گندم پر / و هیچ دست قضا / دریغ، سنبله ها را درو نخواهد کرد / دروگران همه پیش از درو / درو شده اند
 (ب) هرگاه، در بهار که می آمد / در دم دمای صبح / که خورشید هم هنوز / از شرم روی او رخ خود را نمی نمود
 (پ) بودند را جز به مرگی ناگوار و تلخ / بر نمی تابد / بدگمانی / تا فراسوهای ذهنی دیرباور / خانه ای بر ساخته / از آهن و ساروج
 (ت) کجا؟ هر جا که پیش آید / به آن جایی که می گویند / چو گل روییده شهری روشن / از دریای تر دامن

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۱۹۹۰- در کدام گزینه اختیاری شاعری آوردن «فاعلاتن به جای فعلاتن» آمده است؟

- (۱) بیابان را سراسر مه گرفته ست / چراغ قریه پنهان است / سگان قریه خاموشند
 (۲) شب ندارد سر خواب / شاخ مأیوس یکی پیچک خشک / پنجه بر شیشه در می ساید
 (۳) از غریو دیو توفانم هراس / وز خروش تندرم اندوه نیست / مرگ مسکین را نمی گیرم به هیچ
 (۴) دیربست عابری نگذشتست ازین کنار / کز شمع او بتابد نوری ز روزنم / فکرم به جستجوی سحر راه می کشد

۱۹۹۱- با توجه به وزن شعر نیمایی زیر، چند هجای کوتاه باید به بلند تبدیل شود؟

- «پس از طوفان / پس از تندر / پس از باران / سرشک سبز برگ از شاخه های جنگل خاموش / می افتد / نه بید از باد / نه برگ از برگ می جنبید / شکاف ابرها راهی به نور ماه می دادند»

(۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

۱۹۹۲- با توجه وزن شعر زیر، چند اختیاری شاعری تغییر مصوت در این شعر وجود دارد؟

- «بدان سان که باران / سوی آسمان راه برگشت هرگز ندارد / من این راه را تا به پایان پاییز / به پای پر از زخم خواهم سپردن»

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۱۹۹۳- با توجه به وزن شعر، چند اختیاری شاعری تغییر مصوت وجود دارد؟

- «اگر نامه ای می نویسی به دریا / سلام مرا نیز بنویس / سلام مرا / با «اگر» «آه» «آیا» به مرغان صحرا، در آن جست و جوها

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۱۹۹۴- در شعر زیر چند اختیاری شاعری زبانی وجود دارد؟

- «پیش آیین، در آن ژرف زلال / که ندارد پایان / مثل سحر سحر چشمه، هجومی ز نجوم / خیره در خویش و خموش / همره زمزمه ای نامفهوم»

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۱۹۹۵- با توجه به وزن شعر زیر، چند هجای کوتاه باید به بلند تبدیل شود؟

- «لحظه دیدار نزدیک است / باز من دیوانه ام مستم / باز می لرزد دلم، دستم / باز گویی در جهان دیگری هستم / های نخراشی به غفلت گونه ام را تیغ / های نپریشی صفای زلفکم را دست / و آبرویم را نریزی دل / ای نخورده مست / لحظه دیدار نزدیک است»

(۱) سه (۲) چهار (۳) پنج (۴) شش

۱۹۹۶- با توجه به وزن شعر زیر، چند هجای کوتاه به بلند تبدیل می‌شود؟

«بسان رهنوردانی که در افسانه‌ها گویند / گرفته کولبار زاد ره بر دوش / فشرده چوبدست خیزران در مشت / گهی پرگوی و گه خاموش / در آن مهگون فضای خلوت افسانگیشان راه می‌پویند»

(۱) چهار (۲) پنج (۳) شش (۴) هفت

۱۹۹۷- با توجه به وزن شعر، چند تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند وجود دارد؟

«شب‌ی آرام چون دریای بی‌جنبش / سکون ساکت سنگینِ سرد شب / مرا در قعر این گرداب بی‌پایاب می‌گیرد / دو چشم خسته‌ام را خواب می‌گیرد»

(۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

۱۹۹۸- با توجه به وزن کلی شعر زیر، چند اختیار شاعری تغییر کمیت مصوت وجود دارد؟

«محبوب من بیا / تا اشتیاق بانگ تو در جان خسته‌ام / شور و نشاط عشق برانگیزد / من غرق مستی‌ام / از تابش وجود تو در جام جان‌چنین / سرشار هستی‌ام»

(۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

۱۹۹۹- شعر نیمایی زیر با کدام شعر سنتی هم‌وزن است؟

«پیش از شما / به‌سان شما / بی‌شمارها / با تار عنکبوت / نوشتند روی باد / کاین دولت خجسته جاوید زنده باد»

(۱) هر کسی را هوسی در سر و کاری در پیش
(۲) خواهم که با تو باشم اما کجا نشیند
(۳) ما را سری است با تو که گر خلق روزگار
(۴) هم‌چنان پیر نیست مادر دهر
۲۰۰۰- کدام گزینه در بحر «رجز مثنی‌م سالم» است؟

(۱) بر اهل معنی شد سخن اجمال‌ها تفصیل‌ها
(۲) دانه دل‌کاشته‌ای زیر چنین آب و گلی
(۳) تا چند وعده باشد وین سر به سجده باشد
(۴) اکنون که هفت بار طوافت قبول شد

۲۰۰۱- کدام گزینه در بحر «هزج مثنی‌م سالم» است؟

(۱) پیغام آمد از دلم کای ماه حل کن مشکلم
(۲) اگر خواهی که بشناسی که کاری راستین هست
(۳) گر عقل نشان است ز خورشید جمالت
(۴) چه باشد حال تن کز جان جدا شد؟

کی خواهد آمد حاصلم ای فارغ از پیغام دل
قدم در شرع محکم کن که کارت راستین باشد
یک ذره ز خورشید فلک چند نشان است
چه عذر آرد کسی کز توسست عذرا؟

۲۱۹۲۳ شاعر می‌گوید قیمت بوسه تو ملک جمشید است.

۴۱۹۲۴ بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) سرو در برابر قد او کوتاه است.

(۲) هزار دل می‌برد با خرامیدن خود و هزار تن را می‌کشد، اگر بجنگد.

(۳) آنقدر کمرش باریک است که اگر کمر بند نبندد، اصلاً کسی نمی‌فهمد که او کمر دارد.

۴۱۹۲۵ بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) بدن او چنان لطیف است که حتی اگر لباس او را از برگ گل درست کنی، به بدنش آسیب می‌رسد.

(۲) شب و روز به فکر کسی بودن، اغراق دارد.

(۳) شعر و سرود حافظ، فرشته‌های آسمان را به رقص می‌آورد.

۳۱۹۲۶ شاعر می‌گوید «اگر رنگ از گل ببرد، من بیدار می‌شوم» که بیانی اغراق‌آمیز است.

۲۱۹۲۷ اغراق در گستردگی بیابان است که از گستره تابش خورشید هم بزرگ‌تر بوده است.

۲۱۹۲۸

۲۱۹۲۹ بیت (ت) و (ث) مربوط به این دوره نیست.

۱۱۹۳۰ گزینه (۱) یکی از ویژگی‌های زبانی این دوره است.

۴۱۹۳۱

۲۱۹۳۲ (آ) شعر سنتی در این دوره رونق می‌یابد.

(ب) در آغاز، شعر صراحت بیشتری داشت و کم‌کم با الهام از فرهنگ اسلامی، تمثیل و نماد در ادبیات راه پیدا کرد.

۲۱۹۳۳

۱۱۹۳۴ زبان شعری در قصاید این دوره به سبک خراسانی نزدیک است.

این گزینه از ویژگی‌های فکری نثر ادبیات معاصر بعد از انقلاب است.

۱۱۹۳۵

بیت (ت) از ویژگی‌های زبانی این دوره است.

بسیاری از افعال حذف می‌شوند و ساختار نحوی جمله‌ها به هم ریخته است و کوتاهی جملات و فعل‌ها در کلام فراوان دیده می‌شود.

۳۱۹۳۷

«معنی‌گریزی» به ابهام از ویژگی‌های ادبی این دوره است.

۴۱۹۳۸

۱۱۹۳۹ «ابهام» در شعر معاصر پسندیده است و «معنی‌گریزی» از ویژگی‌های شعر این دوره است.

۳۱۹۴۰

در این گزینه، صحنه و چیزی توصیف دقیق نشده است، بلکه از موضوعی که در داستان پیش آمده، سخن می‌گوید.

۳۱۹۴۱

۳۱۹۴۲

۳۱۹۴۳ بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) مثل متکا پیچید / و هجوم مردم

(۲) گاهی نماز شب / یا گرگان و دشت

(۴) بغل دست بابام / هر کدام زیر یک پایه / سیاه و بزرگ و بد ترکیب

۳۱۹۴۴ در گزینه (۳) که شعری عاشقانه و معشوقی زمینی کاملاً محسوس

است، مربوط به شعر معاصر قبل از انقلاب می‌شود.

۴۱۹۴۵ بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) اشاره به تیغ و خنجر و کفار

(۲) این‌که با خون خود به زمین رنگ دیگری بزنیم، جبهه را تداعی می‌کند.

(۳) اشاره به ضربت خوردن حضرت علی (ع) دارد.

۳۱۹۴۶ بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) اشاره به بت‌های لات و منات و عژی که مظهر بت‌پرستی است.

(۲) اشاره به داستان حضرت ابراهیم (ع)

(۴) اشاره به قضیه حضرت ابراهیم (ع) که آتش برای او گلستان شد.

۴۱۹۴۷ «گرگ و میش» اصطلاحی است برای مقطعی از زمان که هوا بین تاریکی و روشنایی است که تشخیص گرگ از میش مشخص نیست.

در این بیت شاخصه بارزی که مربوط به شعر بعد از انقلاب باشد،

۳۱۹۴۸ دیده نمی‌شود.

۲۱۹۴۹ در پایان شعر تلمیحی به روییدن مار از دو کتف ضحاک دارد که

یکی از داستان‌های باستانی ایرانی است.

۳۱۹۵۰ بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) اشاره به خوردن میوه ممنوعه توسط حضرت آدم (ع) و هبوط او که یکی از

مشهورترین داستان‌های دینی است.

(۲) اشاره به رفتن حضرت ابوالفضل (ع) برای آوردن آب

(۴) اشاره به کندن در قلعه خیبر توسط امام علی (ع)

۴۱۹۵۱ در گزینه (۴) با استفاده از سیاوش و سودابه تمثیلی عاشقانه

ساخته است.

۳۱۹۵۲ بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) اشاره به قضیه مسلم بن عقیل

(۲) اشاره و تمثیلی به داستان حضرت یوسف (ع) و بوی پیراهن او که بسیار

مشهور است.

(۴) شب و تاریکی یکی از نمادهای رایج این دوره است که معمولاً نشان از

ظلم و ستم دارد.

۴۱۹۵۳ روح حماسه و مبارزه در این بیت کاملاً مشهود است.

۲۱۹۵۴ واژگان و اصطلاحاتی هم‌چون: گلبانگ مسلمانی، آیات قرآنی و ...

واژگان متناسب با دین و جبهه است که از ویژگی‌های این دوره است.

۲۱۹۵۵ در بیت عنوان سؤال می‌گوید زخم‌های زیادی در راه هدف و عشق

خود برتن دارد و در بیت گزینه (۲) شاعر حسرت می‌خورد که هیچ زخمی در

راه عقیده‌اش نخورده است.

۴۱۹۵۶ وزن خط اول می‌شود — مستفعلن مفاعل مستفعلن فَعَل

۲۱۹۵۷ گیرم که برکشند ز بن - مفعول فاعلات فَعَل

این نونهال رسته ز خون باز بر دهد - مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

۴۱۹۷۳

گن جش ک در ت ما م ز مس تان
- - - U - U - -
مستفعلن مفاعیلن مستف

۲۱۹۷۴

در من ط لو ع کن
- U - U - -

تا آ ف تا ب را پ س زن گش ت اشع ر بن شا نم
- - - U - U - - U - U - -
مفعول فاعلاتن مفاعیلن فاعلن

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) فاعلاتن مفاعیلن فعلن

(۳) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

(۴) فاعلاتن فاعلاتن

۲۱۹۷۵

ب گو پی ر خ زد ز تش ت دا نا را
- - - U - - - U - -
چ را غ دی گ ری از نو ب رف رو زد
- - - U - - - U - -
مفعول فاعلاتن مفاعیلن مفاعیلن

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) مفعول فاعلاتن مفاعیلن

(۲) مفعول فاعلاتن مفاعیلن فاعلن

(۴) مفعول فاعلاتن مفاعیلن فاعلن

۲۱۹۷۶

آن رو ز از پ ری د ن یک زا غ
- - - U - U - U - -
مفعول فاعلاتن مفاعیلن

سایر گزینه‌ها:

(۱) تکرار فاعلاتن

(۳) تکرار فاعلاتن

(۴) «فاعلاتن فاعلاتن فعلن» که در واقع «فاعلاتن به جای فاعلاتن» آمده است.

۴۱۹۷۷

سه گزینه اول در وزن «مفعول فاعلاتن مفاعیلن» سروده

شده است، ولی گزینه (۴) در وزن «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن ...» سروده شده است.

۴۱۹۷۸

ز پش ت می ل ن ظر کن د ران ن گاه ه نوز
- U - U - U - U - U - -
مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فعلن

سایر گزینه‌ها:

(۱) تکرار مفاعیلن (۲) تکرار مفاعیلن (۳) مفعول فاعلاتن مفاعیلن

۳۱۹۷۹

وق تی ک مو ج بر ز ب ر آ ب تی ر تر
- - - U - U - U - U - -
مفعول فاعلاتن مفاعیلن فاعلن

یا «مستفعلن مفاعل مستفعلن فعل»

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) تکرار «فاعلاتن» (۲) تکرار «مفاعیلن» (۴) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن ...

۱۱۹۸۰

تا صب ح د مان د رین ش ب گرم
- - - U - U - U - U - -
مفعول مفاعیلن فاعلن

اف رو خ ت ام چ را غ زی راک
- - - U - U - U - U - -
مفعول مفاعیلن فاعلن

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) تکرار فاعلاتن (۳) تکرار فاعلاتن (۴) تکرار مستفعلن

۳۱۹۸۱

هن گا م شب ک سا ی ی هر چی ز زی ر روست
- - - U - U - U - U - -
مفعول فاعلاتن مفاعیلن فاعلن

یا مستفعلن مفاعل مستفعلن فعل

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) تکرار مفاعیلن (۲) تکرار مفاعیلن (۴) تکرار فاعلاتن

۲۱۹۸۲

ای آ خ رین د ری چ ی زن دا ن عم ر من
- - - U - U - U - U - -
مفعول فاعلاتن مفاعیلن فاعلن

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) فاعلن مفاعیلن مفاعیلن یا فاعلات فاعلن مفاعیلن

(۳) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

(۴) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

۴۱۹۸۳

خا مو شی از ج هن ن م ای یام
- - - U - U - U - U - -
دا رو غ و د رو غ د رخ تا ن دا ر ها
- - - U - U - U - U - -
مفعول فاعلاتن مفاعیلن فاعلن

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) تکرار «فاعلاتن» است.

شعر و تکرار «مفاعیلن» درست شده است. ۴۱۹۹۱

پ سز طو فان
— — — U
پ سز تن در
— — — U
پ سز با ران
— — — U
س رش ک سب ز بر گز شاخ ها ی جن گ ل خاموش
— — — U — — — U — — — U
می اف تد
— — —
ن بی دز با د
U — — — U
ن بر گز بر گ می جن بی د
U — — — U
ش کا ف اب ر ها را هی ب نو ر ما ه می دا ند
— — — U — — — U — — — U

وزن شعر از تکرار «فعولن» درست شده است. ۳۱۹۹۲

ب دان سبک با رای
— — — U
سو ی آ س مین را ه بر گشت هر گز ن دا زد
— — — U — — — U — — — U
م نین را ه را تا ب پا یا ن پا ییز
— — — U — — — U — — — U
ب پا ی پ رز زخ م خا هم س پر دن
— — — U — — — U — — — U

وزن شعر از تکرار «فعولن» درست شده است. ۲۱۹۹۳

ا گر نا م ای می ن وی سی ب در یا
— — — U — — — U — — — U
س لا م م را نی ز بن وی س
U — — — U — — — U
س لا م م را با ا گر آ ه آ یا
— — — U — — — U — — — U
ب مر غا ن ص ح را د رای جس ت جو ها
— — — U — — — U — — — U
فعولن فعولن فعولن فعولن

۳۱۹۸۴

ا گر می شد ص دا را دید چ گل ها یی چ گل ها یی
— — — U — — — U — — — U
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن ...

(۲) فعولن فعولن فعولن ... (۴) مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن ...

۴۱۹۸۵

در طر ح آ جر فر ش نم نا کی
— — — U — — — U — — — U
مستفعلن مستفعلن مستفعلن

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) مفاعیل فاعلاتن مفاعیلن ...

(۲) فاعلاتن فاعلاتن ... (۳) مفاعیل فاعلاتن مفاعیلن ...

۴۱۹۸۶

ه ز ا ران سا ل بع دز او
— — — U — — — U
مفاعیلن مفاعیلن

بررسی گزینه‌های دیگر:

(۱) مفاعیل فاعلاتن ...

(۲) مفاعیل فاعلاتن ... (۳) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن ...

۳۱۹۸۷

د رخ تی است با لن د با لا
— — — U — — — U — — — U
فعولن فعولن فعولن

گزینه (۲) در بحر «هزج» و از تکرار «مفاعیلن» درست شده است.

سه گزینه دیگر از تکرار «مستفعلن» یعنی بحر «رجز» درست شده است.

۱۱۹۸۹ فقط گزینه (ت) در بحر هزج (مفاعیلن) است

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) مفاعیل فاعلاتن مفاعیلن ...

(۲) مفعول فاعلات مفاعیل ... (۳) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن ...

۲۱۹۹۰

شب ن دا رد س ر خاب
— — — U — — — U
شا خ مأ یو سی ی کی پی چ ک خشک
— — — U — — — U — — — U
پن ج بر شی شی ی در می سا ید
— — — U — — — U — — — U
فاعلاتن فاعلاتن فعلن ابدال

۴/۱۹۹۴

پی ش آ یی ن د ران ژر ف ز لال
 - - U - - - U U - - U -
 ک ن دا رد پا یان
 - - - - U U
 مث ل سج ر س ح ر چش م ه جو می ز ن جوم
 - U U - - - U U - - U U
 خی ر در خی ش خ موش
 - - U - - - U U
 هم ر ه زم ز م ای نا مف هوم
 - - - - U U - - -

شعر از تکرار «فاعلاتن» درست شده است که شاعر در رکن، اول از «فاعلاتن» استفاده کرده است سه بار تغییر مصوت کوتاه به بلند و یک بار حذف همزه دارد. وزن شعر از تکرار «فاعلاتن» درست شده است.

۳/۱۹۹۵

لح ظ ی دی دا ر نر دی کست
 - - U - - - U - -
 با ز من دی وا ن ام مس تم
 - - U - - - U - -
 با ز می لر زد د لم دس تم
 - - U - - - U - -
 با ز گو یی در ج ها ن دی گ ری هس تم
 - - U - - - U - -
 ها ی نخ را شی ب غف لت گو ن ام را تیغ
 - - U - - - U - -
 ها ی نپ ری شی ص فا ی زل ف کم را دست
 U - - - U - - - U - -
 وا ب رو یم را ن ری زی دل
 - - U - - - U - -
 ای ن خرد مست
 - - U - - - U - -
 لح ظ ی دی دا ر نر دی کست
 - - U - - - U - -

۴/۱۹۹۶

ب سا ن ره ن ور دا نی ک در اف سا ن ها گو یند
 - - U - - - U - - - U - -
 گ رف ت کو ل با ر زا د ره بر دوش
 - - U - - - U - - - U - -
 ف شر د چو ب دس ت خی ز ران در مش
 - - U - - - U - - - U - -
 گ هی پُر گو ی گه خا موش
 - - U - - - U - - - U - -
 د ران مه گون ف ضا ی خل و ت اف سا ن گی شای را
 - - U - - - U - - - U - -
 ه می پو یند
 - - - - U - - - U - -

۳/۱۹۹۷

ش بی آ را م چن در یا ی بی جن بش
 - - - U - - - U - - - U - -
 س کو ن سا ک ت سن گی ن سر د شب
 - - - U - - - U - - - U - -
 م را در قع ر این گر دا ب بی پا یا ب می گی رد
 - - - U - - - U - - - U - -
 د چش م خس ت ام را خا ب می گی رد
 - - - U - - - U - - - U - -

وزن شعر از تکرار «مفاعیلن» درست شده است.

۳/۱۹۹۸

مح بو ب من ب یا
 - - U - - - U - -
 تا اش ت یا ق بان گ ت در جا ن خس ت ام
 - - U - - - U - - - U - -
 شو ر ن شا ط عش ق ب زن گی زد
 - - - U - - - U - - - U - -
 من غر ق مس تی ام
 - - - U - - - U - -
 از تا ب ش و جو د ت در جا م جان چ نین
 - - U - - - U - - - U - -
 سر شا ر هس تی یم
 - - U - - - U - -

وزن شعر «مفعول فاعلاتن مفاعیل فاعلن» یا «مستفعلن مفاعل مستفعلن فعل ... است.

۳/۱۹۹۹

پی شز ش ما ب سا ن ش ما بی ش ما ر ها
 - - U - - - U - - - U - -
 ما را س ری ست با ت ک گر خل ق رو ز گار
 - - U - - - U - - - U - -
 مستفعلن مفاعل مستفعلن مفاعل مستفعلن فعل

یا مفعول فاعلاتن مفاعیل فاعلن

وزن گزینه (۱) «مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن» است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن

(۳) مستفعلن فعولن مستفعلن فعولن یا مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

(۴) مستفعلن مفاعل مستفعلن فعل یا مفعول فاعلاتن مفاعیل فاعلن

وزن گزینه (۲) «مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن» است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن

(۳) مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن یا مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستف

(۴) مفاعیلن مفاعیلن فعولن

